Julkinen
9.10.2024

OP Ryhmän lausunto: Finanssialan asiakasetujen verotus

Hallituksen esitys HE 108/2024 vp

Eduskunnan verojaosto on pyytänyt OP Ryhmältä lausuntoa hallituksen esityksestä HE 108/2024 vp. eduskunnalle laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi verolaeiksi. Lausunto koskee esityksen kohtaa 4.1.10 ”Finanssialan asiakasetujen verotus”. Lausuntonaan OP Ryhmä esittää kunnioittavasti seuraavan.

Yhteenveto

- **OP Ryhmän bonusjärjestelmä on kilpailuoikeuden vaatimusten mukainen. Järjestelmä toteuttaa osuuskuntamuotoisen asiakkaidensa omistaman finanssiryhmän perustehtävää.** – OP Ryhmän perustehtäviin kuuluu liiketoiminnan hyödyn ja lisäarvon kanavoiminen asiakassuhteen kautta omistaja-asiakkaille. OP Ryhmään kuuluvat osuuspankit käyttävät bonusjärjestelmän avulla tuloksensa asiakkaiden hyväksi keskittämis- ja muina taloudellisina etuina. Järjestelmä on ollut käytössä 25 vuotta ja sitä koskevat vero-oikeudelliset tulkinnat ovat vakiintuneet. Lisäksi sen on todettu laajassa Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) viranomaistutkinnassa ja sitä seuranneessa päätöksessä olevan voimassa olevan kilpailulainsäädännön mukainen.

- **OP Ryhmän omistaja-asiakkaita on 2,1 miljoonaa. Näin suureen joukkoon kohdistuvan lainsäädännön tulisi olla yksinkertaista ja selkeää.** Lakiehdotuksen myötä suuri joukko asiakkaita tulee pääomatuloverotuksen piiriin ensimmäistä kertaa. Ehdotus sisältää kuitenkin useita vero-oikeudellisesti hankalia tulkinta- ja rajanvetokysymyksiä sekä epäselviä linjauksia. Nämä liittyvät esimerkiksi muun muassa pääomatulon hankkimisen yhteydessä tehtäviin vähennyskelpoisiin menoihin, verovalvontaan ja kansainväliseen verotukseen.

- **Nopealla aikataululla valmistellun lainsäädännön myötä uhkaa syntyä uusia kilpailuneutraliteettiongelmia finanssialan eri asiakasetujärjestelmien välille.** Verotuksen neutraalisuus on hyvän verojärjestelmän kantavia periaatteita. Vastoin tätä periaatetta pyritään nyt pistemäisellä lainsäädännöllä laatimaan käytännössä yhtä toimijaa, OP Ryhmää, koskevaa lainsäädäntöä. Samalla on nähtävissä, että lailla luotaisiin uusia kilpailuneutraliteettiongelmia esimerkiksi vakuutusyhtiöiden alennuskäytäntöihin.

- **Jos lainsäädännössä päätetään edetä esitetyistä ongelmista huolimatta, muutokseen tarvitaan riittävän pitkä siirtymäaika eikä lain tulisi koskea ennen lain voimaantuloa kertyneiden bonusten käyttämistä.** Yllä mainituista syistä OP Ryhmä ei kannata lain säätämistä. Jos hankkeessa kuitenkin edetään, tulisi säätää riittävän pitkästä siirtymäajasta ennen lain soveltamista. Tältä osin OP Ryhmä kiittää lausuntopalautteen huomioimisesta.

Laatija
OP Osuuskunta
Tuomas Majuri
050 5866419

Postiosoite
PL 308
00013 OP

Käyntiosoite
Gebhardinaukio 1
HELSINKI

050 586 6419

Sähköposti/Internet
tuomas.majuri@op.fi
op.fi

OP-Luottamuksellinen
9.10.2024

Yksityiskohtaiset kommentit

1. **OP Ryhmän bonusjärjestelmä noudattaa osuuskuntamuotoisen asiakkaidensa omistaman finanssiryhmän perustehtävää toimia omistaja-asiakkaan hyödyksi**

   OP Ryhmän bonusjärjestelmä noudattaa osuuskuntamuotoisen asiakkaidensa omistaman finanssiryhmän perustehtävää, jossa OP Ryhmään kuuluvien osuuspankkien omistaja-asiakkaat hyötyvät asiakaseduista siinä suhteessa kuin käyttävät OP Ryhmän palveluita. Mitä enemmän ja laajemmin palveluita käytetään, sitä enemmän omistaja-asiakas hyötyy. Osuuspankin omistaja-asiakkaat liittyvät automaattisesti bonusjärjestelmään liittyessään omistaja-asiakkaaksi. Halutessaan asiakas voi kuitenkin myös kieltäytyä omistaja-asiakkuuteen liittyvistä asiakaseduista.

   OP-bonuksia kertyy asiakkaalle vakuudellisista pankkilainoista, säästämisen tileillä olevista varoista, rahastoista, sijoitussidonnaisista vakuutuksista ja maksetuista vakuutuslaskuista. OP-bonukset maksetaan omistaja-asiakkaan bonustilille kerran kuukaudessa perustuen edellisen kuukauden asiointikokonaisuuden volyymiin. Asiakkaan edellisen kuukauden asiointivolyymi kerrotaan vuositason bonuskertoimella 0,25 %, jolloin saadaan kuukauden bonuskertymä.

   OP-bonuksia käytetään bonustililtä päivittäisiin pankkipalveluihin lainojen palvelu- ja toimitusmaksuihin, vakuutuslaskuihin, säästöjen ja sijoitusten säilytys- ja salkunhoitopalkkioihin, lakipalveluihin ja OP Kodin kiinteistönvälityksen palkkioihin. Bonusjärjestelmä on asiakkaan näkökulmasta automatisoitu, jolloin OP-bonuksia käytetään automaattisesti siinä järjestyksessä kuin asiakkaalta veloitettavia palkkioita, maksuja tai laskuja muodostuu. Asiakas ei voi siis vaikuttaa bonusten käyttöjärjestykseen tai miten ne kohdentuvat eri palveluiden maksuun.

   Samassa taloudessa asuvat omistaja-asiakkaat voivat halutessaan muodostaa perhekokonaisuuden, josta sovitaan omistaja-asiakkaiden kesken erillisellä perhekokonaisuussopimuksella. Perhekokonaisuudessa kaikkien siihen kuuluvien OP-bonukset kertyvät yhden henkilön bonustilille ja niitä käytetään kaikkien perhekokonaisuuteen kuuluvien palvelumaksujen maksamiseen. Perhekokonaisuuden muodostaminen on järkevää, jos taloudessa on yhteistä pankki- ja vakuutusasiointia.

   OP-bonukset ovat voimassa viisi vuotta kertymisestään. Jos asiakkaalla ei ole ollut käyttökohteita viiden vuoden aikana, käyttämättä jääneet OP-bonukset vanhennetaan ja poistetaan asiakkaan bonustililtä. Poisto tehdään kaikille bonustileille yhtäaikaisesti, jolloin poistetaan ne bonukset, joilla edellisen vuoden aikana on tullut viiden vuoden aikaraja täyteen. Asiakasta informoidaan koko edellisen vuoden ajan vanhenevista OP-bonuksista OP-mobiilissa ja Op.fi verkkopalvelussa.

   Asiakas voi seurata OP-bonusten kertymistä ja käyttöä joko OP-mobiilista tai Op.fi verkkopalvelusta.

2. **Ehdotus on asiakkaan näkökulmasta monimutkainen ja tulkinnanvarainen. Esimerkkejä vero-oikeudellisesti epäjohdonmukaisista kohdista.**

a. Luotot ovat asiakkaan velkaa, eivät varallisuutta

Lakiluonnoksessa todetaan, että luonnollisen henkilön veronalaista pääomatuloa on asiakasbonus, -hyvitys, -alennus tai muu vastaava asiakkuuteen perustuva rahanarvoinen etu, jos etu kertyy tai sen määrä muodostuu yksityistalouden luottojen, talletusten, sijoitusten, sijoitusvakuutusten, vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tai kapitalisaatiosopimusten määrän tai arvon perusteella.

Tuloverolain (TVL) 32 §:n mukaan pääomatuloa on omaisuuden tuotto, omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ja muu sellainen tulo, jota varallisuuden voidaan katsoa kerryttäneen. OP Ryhmän näkemyksen mukaan TVL:ssa ilmenevä pääomatulon määrittely ja nyt annettu lakiluonnos ovat ristiriidassa keskenään luottojen osalta. Henkilön pankista ottama luottoa ei voida pitää TVL 32 §:n mukaisena omaisuutena, jonka perusteella kertyisi tuottoa tai se muuten kerryttäisi varallisuutta. Riippumatta luoton käyttökohteesta (esim. asuntolaina, autolaina, kulutusluotto), kyse on henkilön velasta, eikä hänen varallisuudestaan. Näin ollen yksityistalouden luottojen perusteella saatua asiakasbonusta ei voida pitää saajansa veronalaisena pääomatulona. Luotosta kertynyttä asiakasbonusta tulisi sen sijaan käsitellä jälkikäteen saatuna alennuksena. Lakiluonnoksessa todetaan, että yksityistalouden verovapaiden etujen perusteena olevat menot ovat verotuksessa tyypillisesti vähennyskelvottomia elantomenoja. Lähtökohtaisesti luotot eivät kuitenkaan ole henkilöverotuksessa vähennyskelpoisia vaan niitä pidetään elantomenoina. Näin ollen elantomenona pidetyn luoton perusteella saatua asiakasbonusta tulisi pitää jälkikäteen saatuna alennuksena vastaavasti kuin esim. vähittäiskaupan asiakasbonusta.

b. Pääomatulosta tehtävien vähennysten rajoitukset eivät käy ilmi lainsäädännön tasolta.

Ehdotetussa säännöksessä säädettäisiin siitä, minkä erien määrän tai arvon perusteella kertyviä tai muodostuvia etuja pidettäisiin veronalaisena pääomatulona. Esityksen perusteluissa on viitattu tuloverolain pääomatulosta tehtäviin vähennyksiin ja todettu, että verovelvollisella on oikeus vähentää pääomatuloista niiden hankkimisesta tai säilyttämisestä aiheutuneet menot. Esityksen perusteluissa on kuitenkin tämän jälkeen todettu, että pääomatulona verotettavasta edusta ei saisi vähentää välittömästi tämän tulon hankkimisesta johtuneita vähennyskelpoisia menoja, esimerkiksi pankille maksettuja palvelumaksuja, lainan nostoon liittyviä kuluja tai lainan korkoja, vaikka veronalainen etu kertyisikin säästöjen, sijoitusten tai lainojen perusteella.

Tältä osin haluamme huomauttaa, että tuloverolain 29.1 §:ssä on säädetty milloin verovelvollisen rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot ovat veronalaista pääomatuloa. Säännöksen mukaan verovelvollisella on oikeus vähentää tuloistaan niiden hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot (luonnolliset vähennykset). Tuloverolain 29.1 §:n säännökseen ei ole ehdotettu muutosta. Säännöksen mukaan pääomatuloista tehtäviä vähennyksiä ovat ensinnäkin pääomatulojen hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet luonnolliset vähennykset (tulonhankkimismenot). Ehdotetulla lakimuutoksella (tai tarkemmin sen perusteluilla) oltaisiin

siis rajoittamassa veronalaiseksi säädettävästä tulosta tehtävien menojen vähennyskelpoisuutta.

Veronalaisen edun, kuten bonuksen antajalla ei ole mahdollisuutta teknisesti tai muullakaan tavalla estää tavallisesti pääomatuloista vähennyskelpoisten menojen (esimerkiksi sijoitusasunnon lainan korkomenojen) vähentämistä verovelvollisen verotuksessa. Vähennysoikeuteen suunnitellut rajoitukset tulisivat tältä osin siis olemaan pelkästään verovelvollisten eli käytännössä luonnollisten henkilöiden oman tietoisuuden, osaamisen ja rehellisyyden sekä Verohallinnon valvonnan varassa. Perusteluiden puuttuessa sen osalta, miksi vähennysoikeutta rajoitetaan, on lisäksi vaikea päätellä, sovellettaisiinko pääomatulon vähennysoikeuden rajoituksia myös siinä tapauksessa, että säästöjen, sijoitusten tai lainojen perusteella muodostuva etu maksettaisiin rahana. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että verolainsäädännön pitäisi olla yksinkertaista ja selkeää. Tämänkaltaisten poikkeuksien säätäminen perusteluiden kautta ei luo yksinkertaista ja selkeää verolainsäädäntöä.

3. Vakuutuksista kertyvien etujen yhdenvertainen kohtelu on turvattava

Esityksessä on mainittu useiden finanssialan eri toimijoiden asiakasetuohjelmat. LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön osalta esityksessä on kerrottu, että vakuutuksista kertyy rahana maksettavia S-ryhmän Bonuksia. Bonuksia kerryttävät useat yhtiön eri vakuutukset. Verotuskäytännössä kyseiset bonukset on katsottu verovapaiksi, koska ne kertyvät pelkästään vakuutusmaksujen perusteella. Tällöin kyseessä ei ole katsottu olevan varallisuuden kerryttämästä tulosta, vaan jälkikäteen myönnetyistä alennuksista.

Myös Pohjola Vakuutus Oy:llä kertyy bonuksia sen vastaavista vahinkovakuutuksista. Esityksessä on sivulla 23 kuitenkin viitattu Verohallinnon asiakasetuohjelmia koskevaan ohjeeseen, jossa on todettu, että pelkästään vahinkovakuutusten perusteella kertyvissä hyvityksissä on kyse luonteeltaan tietyn vakuutustuotteen ostamisesta ja sen perusteella kertyvästä jälkikäteen myönnettävästä alennuksesta eikä niinkään varallisuuden perusteella kertyvästä tulosta. Jos vahinkovakuutusten perusteella kertyvät hyvitykset ovat kuitenkin osa laajempaa asiakashyvitysohjelmaa, jossa hyvityksiä kertyy myös luottojen, talletusten ja sijoitusten perusteella, ne ovat lähtökohtaisesti veronalaista tuloa. Toisaalla esityksen perusteluissa taas todetaan, että vahinkovakuutusten ja muiden vakuutusten kuin säännöksessä mainittujen säästö- tai sijoitusvakuutusten perusteella muodostuvia etuja ei pidettäisi veronalaisena tulona. Näidenkin kohdalla kyse on luonteeltaan tietyn vakuutustuotteen ostamisesta ja sen perusteella kertyvästä jälkikäteen myönnettävästä alennuksesta vastaavalla tavalla kuin esimerkiksi vähittäiskaupassa tehtävien ostojen perusteella kertyvät edut, eikä varallisuuden perusteella kertyvästä tulosta. Elantomenojen hankinnoista kertyvät edut jäävät näin ollen yleisen tulokäsitteen ulkopuolelle.

Tältä osin haluamme huomauttaa, että Pohjola Vakuutus Oy:n vastaavista vakuutuksista maksettavat asiakashyvitykset voidaan yksilöidä ja erotella luotoista, talletuksista ja sijoituksista maksettavista asiakashyvityksistä. Tällöin tulee yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti

myös Pohjola Vakuutus Oy:n vakuutuksista annettavia hyvityksiä pitää verovapaina jälkikäteen myönnettävinä alennuksina, vaikka ne maksettaisiin esimerkiksi rahana. Koska esityksen perusteluista ei voi sanoa varmaksi, olisiko vakuutusyhtiön myöntämät edut verovapaita silloin, mikäli vakuutusyhtiö kuuluu finanssiryhmään, jonka muistakin tuotteista voi kertyä etuja, tulisi esityksen perusteluita tältä osin täsmentää toteamalla nimenomaisesti, että vakuutusyhtiön vahinko- ja muista kuin säästö- tai sijoitusvakuutuksista myöntämiä asiakastuja pidetään jälkikäteisenä alennuksena ja ne jäisivät yleisen tulokäsitteen ulkopuolelle, vaikka ne kertyisivät osana laajempaa asiakashyvitysohjelmaa, jos ne ovat kuitenkin selkeästi erotettavissa muusta saman ryhmän asiakasetuohjelmasta. Muunlainen tulkinta johtaisi vakuutusyhtiöiden asiakasetujen erilaiseen verokäsittelyyn ja kilpailuvääristymään riippuen siitä, kuuluuko vakuutusyhtiö finanssialan konserniin vai ei. Konserniin kuulumisella ei siten saa olla vaikutusta siihen, miten samoista vakuutuksista saatavien etuja kohdellaan verotuksessa.

4. Lainsäädännön kansainvälinen ulottuvuus

Finanssialan asiakasetujen verotusta koskevassa lakiesityksessä ei ole erikseen todettu, että ehdotettu säännös koskisi vain suomalaisia finanssilaitoksia. Käytännössä tämä tarkoittaa, että jokaisen Suomessa yleisesti verovelvollisen tulisi siten tietää, millä perusteella heille myönnetyt edut kertyvät ja sen perusteella ilmoittaa saamansa lainojen, talletusten ja sijoitusten perusteella kertyvät edut veroilmoituksellaan oma-aloitteisesti, vaikka kyse olisi ulkomaisista finanssilaitoksista. Esimerkiksi esityksen perusteluissa on todettu, että säännös voisi tulla sovellettavaksi myös luottokorttien perusteella muodostuviin etuihin, jos luottokortin sisältämät edut kertyisivät tai muodostuisivat säännöksessä tarkoitettujen luottojen, talletusten tai sijoitusten määrän tai arvon perusteella. Käytännössä siis Suomessa yleisesti verovelvollinen henkilö voisi joutua oma-aloitteisesti ilmoittamaan veroilmoituksellaan saamansa edun, jos hän saisi ulkomaisen finanssilaitoksen asioinnin volyymin perusteella ja ulkomaisen pankin luottokortilla kahden lentokenttäloungekäynnin sijasta neljä ilmaista käyntiä lentokenttäloungessa. Ehdotuksen perusteluiden mukaan tällöin niin sanottu lisäetu eli kaksi ylimääräistä käyntiä lentokenttäloungessa olisi veronalainen etu, joka tulisi verottaa henkilön pääomatulona.

5. Pistemäinen ehdotus ei täytä hyvän verojärjestelmän ominaisuuksia

Yksi keskeisistä hyvän verojärjestelmän ominaisuuksista on verotuksen neutraalisuus. Neutraali verojärjestelmä kohtelee samanlaista taloudellista toimintaa samalla tavoin, joten se ohjaa taloudellista päätöksentekoa mahdollisimman vähän. Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksia ovat mm. tehokkuus, neutraalisuus, oikeudenmukaisuus, selkeys ja yksikertaisuus sekä ennustettavuus ja oikeusvarmuus.

Verolainsäädännön tulisi olla selkeästi laadittua ja helposti ymmärrettävä, jotta verovelvolliset voisivat noudattaa sitä ilman kohtuutonta vaivaa. Ehdotettu Finanssialan asiakasetujen verotusta koskevan sääntely ei näkemyksemme mukaan täytä näitä hyvältä verolainsäädännöltä ja verojärjestelmältä perustellusti odotettavia edellytyksiä. Lainsäännöksestä on tulossa pistemäistä ja pahimmassa tapauksessa se luo kilpailuvääristymiä tai muutoin finanssialan

toimijoille suuren määrän hallinnollista työtä erilaisten sääntelystä tulevien velvollisuuksien muodossa.

6. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

OP:n bonusjärjestelmä on ollut käytössä 25 vuotta. Kuten finanssialan yrityksille on tavanomaista, bonusjärjestelmän taustalla olevalla tietojärjestelmällä on laajat riippuvuudet ja rajapinnat OP Ryhmän muihin järjestelmiin. Ehdotus aiheuttaisi siten muutoksia useisiin tietojärjestelmiin ja vaatisi asianmukaisia resursseja vaadittujen järjestelmämuutosten läpivientiin.

Pidämme tervetulleena sitä, että lausuntokierroksella on huomioitu järjestelmämuutosten ja asiakasviestinnän tarvitsema aika. Jos laki yllä esitetyistä perusteluista huolimatta päätetään säätää, on voimaantulon siirto vuoden 2026 alkuun välttämätön, jotta uuteen sääntelyyn olisi kohtuullinen aika varautua ja sopeuta.

Vastaavasti sääntelyn tulisi kohdistua vasta lain voimaantulon jälkeen kertyneisiin bonuksiin. Tämä seikka tulisi huomioida lain voimaantulosäännöksissä.

Rami Kinnala

Lakiasiainjohtaja
OP Osuuskunta

Tuomas Majuri

Johtaja, Viranomaissuhteet ja sääntelynseuranta
OP Osuuskunta